

POSTANOWIENIE

24 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 24 października 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa E.T.

przeciwko M.S.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej M.S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z 20 stycznia 2025 r., I ACa 527/24,

1) odrzuca skargę kasacyjną co do punktu I zaskarżonego wyroku w zakresie oddalającym apelację powódki oraz co do punktów II i III,

2) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałym zakresie,

3) przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie pełnomocnikowi pozwanego – radcy prawnemu M.T. kwotę 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł podwyższoną o kwotę podatku od towarów i usług tytułem kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu na rzecz pozwanego w postępowaniu kasacyjnym.

[M.O.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 stycznia 2025 r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w sprawie z powództwa E.T. przeciwko M.S. o zapłatę, na skutek apelacji obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu z 13 marca 2024 r., I C 58/21, oddalił obie apelacje

(pkt I), rozstrzygnął o kosztach pomocy prawnej udzielonej powódce i pozwanemu z urzędu (pkt II i III).

Pozwany, reprezentowany przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu, wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji, zaskarżając to orzeczenie w całości oraz wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji. W skardze został również sformułowany wniosek o przyznanie pełnomocnikowi z urzędu ustanowionemu dla pozwanego kosztów pomocy prawnej, które nie zostały uiszczone w całości ani w części.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę wykładni art. 446 § 4 k.c. jako przepisu budzącego poważne wątpliwości i wywołującego rozbieżności w orzecznictwie.

Powódka nie wniosła odpowiedzi na skargę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W punkcie 1. postanowienia Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną co do punktu I. w części oddalającej apelację powódki oraz co do punktów II i III zaskarżonego wyroku, którymi orzeczono o kosztach pomocy prawnej świadczonej z urzędu na rzecz powódki i pozwanego z uwagi na jej niedopuszczalność w tym zakresie (art. 398⁶ § 3 k.p.c.). Pozwany nie miał bowiem interesu w skarżeniu rozstrzygnięcia o oddaleniu apelacji powódki z uwagi na to, że rozstrzygnięcie to było dla niego korzystne. Tymczasem pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka (uchwała SN z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108). Niedopuszczalne jest ponadto skarżenie skargą kasacyjną przez stronę postępowania rozstrzygnięcia o wynagrodzeniu pełnomocnika ustanowionego z urzędu dla strony.

W pozostałym zakresie wniesiona przez pozwanego skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, a zarazem kwalifikowanym pismem procesowym o ściśle określonej przez ustawę treści. Sąd

Najwyższy, rozpoznając ten nadzwyczajny środek zaskarżenia, nie jest trzecią instancją sądową, lecz działa w interesie publicznym (postanowienie SN z 27 stycznia 2009 r., V CSK 358/08), na rzecz Państwa jako dobra wspólnego (postanowienie SN z 11 lutego 2009 r., V CSK 388/08), jakkolwiek oczywiście nie oznacza to braku indywidualnego interesu skarżącego w rozpoznaniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia, a w konsekwencji także weryfikacji tego interesu (*gravamen*). Jednak przede wszystkim skarga kasacyjna ma służyć ochronie prawidłowego wykonywania prawa oraz jego jednolitej wykładni. Interes prywatny uwzględnia zaś tylko na tyle, na ile może się on stać podłożem zaspokojenia interesu ogólnego (zob. aktualne uwagi w postanowieniu SN z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy przewidziana w art. 398⁹ k.p.c. instytucja tzw. przedsądu, w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej (postanowienie SN z 12 marca 2024 r., I CSK 254/23).

Na etapie przedsądu Sąd Najwyższy ocenia wyłącznie wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz jego uzasadnienie. Wniosek ten stanowi element konstrukcyjny skargi odrębny od podstaw skargi i ich uzasadnienia, które są oceniane dopiero, gdy skarga kasacyjna zostanie przyjęta do rozpoznania.

Dla spełnienia wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Jako przyczynę kasacyjną mającą uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał potrzebę wykładni art. 446 § 4 k.c. jako przepisu budzącego poważne wątpliwości i wywołującego rozbieżności w orzecznictwie.

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania prowadzi do wniosku, że pozwany nie zdołał wykazać, aby w sprawie zachodziła potrzeba dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni wskazanego wyżej przepisu. Wywód prawny zaprezentowany przez skarżącego sprowadza się do przywołania różnych orzeczeń wydanych przez sądy powszechne, w których sądy orzekały zadośćuczynienia najbliższym członkom rodziny osoby zmarłej w wyniku czynu niedozwolonego oraz do porównania wysokości przyznanych zadośćuczynień. Z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wynika jednak, że art. 446 § 4 k.c. jest przepisem, którego wykładnia budzi wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie. Orzekanie przez sądy powszechne kwot zadośćuczynienia, które się od siebie różnią, samo w sobie nie oznacza bowiem, że art. 446 § 4 k.c. jest różnie przez te sądy interpretowany. Wysokość zasądzanych zadośćuczynień jest pozostawiona uznaniu sądów i zależna od okoliczności faktycznych rozpoznawanych spraw, w tym przede wszystkim rozmiaru uszczerbku, który ma być rekompensowany.

Należy również podkreślić, że nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, podobnie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy co do podnoszonych kwestii wyraził już swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę przyjętego stanowiska (zob. m.in. postanowienie SN z 30 listopada 2023 r., I CSK 6472/22). Co do okoliczności, jakie należy brać pod uwagę orzekając zadośćuczynienie na podstawie art. 446 § 4 k.c., Sąd Najwyższy wypowiedział się już wielokrotnie, m.in. w wyroku z 11 lipca 2019 r., V CSK 179/18, wskazując, że zadośćuczynienie powinno uwzględniać dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, oparcie w innych osobach bliskich, wiek osoby uprawnionej do zadośćuczynienia, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, a także wiek pokrzywdzonego. Zadośćuczynienie powinno również przedstawiać odczuwalną ekonomicznie wartość, a jego wysokość nie może sprowadzać się do

kwoty symbolicznej (zob. także wyroki SN: z 13 października 2021 r., I CSKP 151/21; z 13 lipca 2022 r., II CSKP 769/22; z 11 grudnia 2024 r., II CSKP 2332/22).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiono argumentów na rzecz odejścia od dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego okoliczności, jakie należy brać pod uwagę, ustalając wysokości zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach pomocy prawnej udzielonej pozwanemu przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu orzeczono na podstawie art. 22³ ust. 1 ustawy o radcach prawnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r., poz. 499) w zw. § 3, § 4 ust. 3, 8 pkt 6 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2024 r., poz. 764)

SSN Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

[a.ł]